

τέβαινον διὰ τῶν πλοίων των εἰς Σμύρνην καὶ Αἴγυπτον, τινὲς δὲ βαθμηδὸν εἰς Ἐνετίαν, Γερμανίαν καὶ Ῥωσσίαν ἐμπορίας χάριν διὰ παρ' αὐτοῖς λίαν ἐνωρὶς ἢ ἀνάγκη τῶν γραμμάτων ἐγένετο ἐπαισθητή· οἱ κάτοικοι τῶν μεσογειῶν ὅμως ἦσαν διὰ τὸ τῆς συγκοινωνίας δύσκολον στασιμώτεροι, πολλὰ ὑφιστάμενοι τῆς ἀμαθείας τὰ δεινά. Βαθμηδὸν ὅμως ἠπιωτέρου γενομένου τοῦ πολιτεύματος πρὸς τοὺς ὑπηκόους, οὕτω δὲ ἀναψυχῆς δοθείσης εἰς τὸ ἔθνος, ἐπέδωκαν ἱκανῶς εἰς τὸ ἐμπόριον οἱ Ἰωαννίται, συστήσαντες οἴκους ἐμπορικοὺς ἐν Ἐνετίᾳ καὶ Μόσχᾳ, οἱ Ζαγορίται μετ' αὐτῶν καὶ Μετσοβίται, πολλοὶ δὲ Θεσσαλοὶ καὶ Μακεδόνες ἐμιμήθησαν αὐτούς¹. οἱ Φιλιππουπολίται δὲ καὶ Ἀδριανουπολίται ἐτόλμησαν νὰ μεταβῶσι καὶ εἰς τὴν Ἰνδικήν². Οἱ φιλέμποροι Χῖοι κατῴκουν ἀγεληδὸν ἐν Σμύρνη καὶ Κωνσταντινουπόλει³, Χῖοι δὲ καὶ Σμυρναῖοι τελευταῖον συνέσκησαν ἐμπορικοὺς οἴκους ἐν ταῖς κυριωτέραις τῆς Εὐρώπης πόλεσι, Πάτμιοι⁴, Ἰδραῖοι, Ψαριανοὶ καὶ Σπετσιῶται καὶ εἴτινες ἄλλοι διὰ τῆς ναυτιλίας ἐκτήσαντο μεγάλα πλούτη⁵. Οὕτω δὲ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον τῆς ὕλικῆς εὐημερίας προαγομένης διὰ τοῦ ἐμπορίου, τῆς μικρᾶς βιομηχανίας² καὶ τῆς ναυτιλίας, κατεφαίνετο ἀπαραιτήτως

(1) Κούμα Ἱστορ. ἀνθρ. πράξ. IB', 550.

(2) Ἰνδικὴ ἀλληλογραφία ἐν Κ]πόλει 1852.

(3) Ἀ. Βλαστοῦ Χιακῶν Β', 128.

(4) Οἱ Πάτμιοι πλοῦσοι ὄντες ἐμπορίαν ἤσκουν εἰς Ἀγκῶνα, ὅπου προσωμίζοντο τὰ πλοιά των (1621). De Roy, Voyage de Levant, Paris, 1629, σελ. 354.

(5) Κούμα Ἱστορ. ἀνθρ. πράξ. IB', 550.

(6) "Οτι αἱ τέχναι, αἶ τε ὥραται καὶ αἱ βάνασοι, δὲν ἐξέλιπον ὅλως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους μαρτυρεῖται ἐκ πολλῶν. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἐξήσκατο, ὡς καὶ νῦν, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς κυριωτέραις τοῦ Κράτους πόλεσιν εἰς τὴν ἀνέγερσιν τῶν περικαλλεστάτων τεμενῶν (τζαμιῶν), ἀνακτόρων, περπτεῶν (κιοσκίων) καὶ ἐτέρων οἰκοδομῶν ὑπὸ Ἑλλήνων ἀρχιτεκτόνων (Καλαφάδων)· ὄρα Pott, Mémoires, Amsterdam, 1784 Τόμ. Α', 262 καὶ τῶν φρουριῶν τῆς εἰσόδου τοῦ Εὐζείνου αὐτόθι Γ', 180. 183· ἡ Γραφικὴ (Ζωγραφία) ἐξήσκατο λίαν εὐδοκίμως (1580) ἐν Κρήτῃ, ὁπόθεν καὶ εἰς Ῥωσσίαν εἰκόνας ἐπέστέλλοντο (Σ. Ζαμπελίου Ἰδρυσις Πατριαρχείου ἐν Ῥωσσίᾳ ἐν Πανδ. I', 346), ἐν Ἀθῶν, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς τραχέσιν Ἀγράφοις, ὁπόθεν Εὐγένιος